

ОРГАНИЗАЦИЯ И ОБУЧЕНИЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ НА СТУДЕНТИ БАКАЛАВРИ В МУ – СОФИЯ

И. СТАМБОЛОВА

Катедра "Здравни грижи", Факултет по обществено здраве, Медицински университет – София

HEALTH CARE MANAGEMENT TRAINING OF STUDENTS IN BACHELOR'S DEGREE PROGRAMS OF THE MEDICAL UNIVERSITY – SOFIA

I. STAMBOLOVA

Department of Health Care, Faculty of Public Health, Medical University – Sofia

Резюме. Статията разглежда въпроси, свързани със създаването и развитието досега на обучението по учебната дисциплина "Управление на здравните грижи" на студенти бакалаври в специалността "Здравни грижи" на факултет по Обществено здраве към Медицинския университет – София, нейните проблеми и перспективите за развитие. Учебната дисциплина „Управление на здравните грижи“ е основна в обучението на студентите от специалността "Здравни грижи". Това е специфичен учебен предмет, от който придобитите знания и умения в процеса на обучение, имат широко приложение в практиката на ръководните здравни кадри – главни и старши медицински сестри, акушерки, лаборанти и др.

Ключови думи: управление на здравните грижи, обучение, студенти

Summary. The article discusses some issues related with the organization and development of Health Care Management training of students in the specialty of "Health Care" at the Faculty of Public Health, Medical University – Sofia. Health care management is a basic discipline in student education for the bachelor's degree in the specialty of "Health Care". The acquired knowledge and skills in this specific subject are widely used in health care managers' practices, namely these of head nurses, maternity nurses, laboratory assistants, etc.

Key words: health care management, training, students

ВЪВЕДЕНИЕ

Обучението по учебната дисциплина „Управление на здравните грижи“ се провежда от 1995 г. първоначално във Факултета по сестринско дело със студенти по специалността "Управление на здравни грижи" – бакалавърска програма. По-късно през 2001 г. Факултетът се преобразува във Факултет по обществено здраве към Медицинския университет – София, и се разкрива образователно-квалификационна степен "магистър". Над 2000 са студентите бакалаври, завършили своето обучение по тази специалност в МУ – София, до момента и реализирали знанията и уменията си в цялата страна.

Основополагането на тази специалност в България стартира, когато в съответствие с директивите на ЕС беше реализиран проект по Програма ФАР съвместно с Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката и Медицинския университет – София. В рамките на този проект са проведени редица семинари, на които се изработват учебните планове и програми за специалността. Хорариумът по всяка учебна дисциплина е приет от експерти и е изработен в съответствие с изискванията на ЕС за пропорционално разпределение на теоретичното и практическото обучение. Всички учебни дисциплини и тех-

ният хорариум са утвърдени с Единни държавни изисквания. Завършилите бакалавърска степен “Управление на здравни грижи” студенти придобиват две професионални квалификации – ръководител по здравни грижи и преподавател по практика в медицински колеж.

Цялата тематика и съдържание на лекционния материал и учебно-практическите занятия са апробирани в присъствието на европейски консултанти в София.

Всичко това гарантира съвременно и съобразено с европейските изисквания обучение на ръководните здравни кадри в страната – главни и старши медицински сестри, акушерки, рехабилитатори и лаборанти.

ОБСЪЖДАНЕ

Обучението на студенти бакалаври по специалността “Управление на здравните грижи” в МУ – София, се провежда в две форми – редовно и задочно обучение, при които хорариумът на учебните часове по тази дисциплината е разпределен равномерно по семестри (табл. 1).

Темите, които се предлагат в лекционния курс, са разработени и се изнасят от хабилитирани лица, които имат базово медицинско образование медицинска сестра. Те са разпределени по семестри и обхващат следните тематика:

I семестър

*30 часа лекции/30 часа упражнения
задочна форма – 15/15*

1. Концептуален модел за сестринството
2. Теории и модели за сестрински грижи
3. Модели за управление на здравни грижи
4. Стиллове на управление и лидерство
5. Основни принципи в мениджмънта на сестринството
6. Организации и организационна структура
7. Комуникации в управлението на здравните грижи – основни елементи
8. Комуникации в управлението на здравните грижи – нива и видове комуникации

II семестър

*35 часа лекции/35 часа упражнения
задочна форма – 15/20*

9. Подготовка и провеждане на делови разговори
10. Подготовка и провеждане на съвещание
11. Управление на работните групи – основни елементи и фази в развитието
12. Управление на човешките ресурси – длъжностна характеристика
13. Управление на човешките ресурси – определяне на потребностите от персонал
14. Управление на човешките ресурси – подбор на персонал
15. Мениджмънт на конфликтите в здравните грижи
16. Мениджмънт на времето

III семестър

*35 часа лекции/35 часа упражнения
задочна форма – 10/10*

17. Власт
18. Планиране в управлението на здравните грижи – определение, класификация, етапи
19. Мотивация
20. Мениджмънт на организационната промяна
21. Процес на вземане на управленски решения – определение, видове, типове
22. Процес на вземане на управленски решения – етапи, средства
23. Управление на материални ресурси

IV семестър

*35 часа лекции/35 часа упражнения
задочна форма – 15/20*

24. Контрол в управлението на здравните грижи
25. Качество на здравните грижи – определения, критерии, норми
26. Качество на здравните грижи – технически фиш
27. Качество на здравните грижи – протокол за здравни грижи
28. Качество на здравните грижи – мениджмънт на сестринския процес

Таблица 1. Разпределение на часовете по дисциплината "Управление на здравни грижи" – бакалавърска степен

Форма на обучение	Общо часове по ЕДИ	Лекции	Упражнения и семинари	I семестър	II семестър	III семестър	IV семестър
Редовно обучение	270	135	135	30/30	35/35	35/35	35/35
Задочно обучение	135	60	75	15/15	15/20	15/20	15/20

Таблица 2. Разпределение на часовете по дисциплината "Управление на здравни грижи" – магистърска степен

Форма на обучение	Общо часове	Лекции	Упражнения и семинари	I семестър	II семестър	III семестър
Задочна	105	50	55	20/20	20/20	10/15

29. Качество на здравните грижи – сестринско досие

30. Качество на здравните грижи – оценка на дейността на персонала.

След приключване на лекционния цикъл се провежда анонимно анкетно проучване на студентите относно удовлетвореността им от предложените теми, използваните методи и средства за обучение.

Добрата основа, положена по дисциплината в бакалавърската програма, обаче не се надгражда в магистърската, тъй като в магистърската програма по управление на здравните грижи след степен бакалавър основната дисциплина „Управление на здравни грижи“ според ЕДИ липсва!

В магистърската програма по управление на здравните грижи след получаване на степен бакалавър по социална педагогика, социални дейности и здравен мениджмънт учебната дисциплина се изучава в три семестъра с хорариум (табл. 2).

Тази магистърска програма във ФОЗ – София, стартира през учебната година 2009/10. Предвижда се обучението по *Управление на здравните грижи* на студентите да завърши с преддипломен стаж, за който са предвидени 30 часа в четвърти семестър на студентите.

Магистърските програми завършват със защита на дипломна работа (магистърска теза), а бакалавърската програма с държавен изпит.

Практическото обучение по управление на здравни грижи се осъществява в различни учебни форми: учебно-практически занятия, семинари, държавен преддипломен стаж. Използват се педагогическите методи: самостоятелна работа, решаване на учебно-практически задачи, казуистика, демонстрации и ролеви игри.

Учебната дисциплина има своя специфика, тъй като съчетава основни управленски функции на ръководителя и тяхната реализация в областта на здравните грижи. Тя се изучава, след като студентите вече са преминали курса на обучение по учебната дисциплина "Основи на управлението", където получават базови знания и умения по мениджмънт. Дисциплината "Управление на здравните грижи" надгражда тези знания и насочва уменията им към мениджмънта на здравните грижи.

Като се има предвид, че обучаваните са с различни базови специалности от медицинския колеж (медицински сестри, акушерки, лаборанти, санитарни инспектори, рехабилитатори, зъботехници и др.), практическото обучение по управление на здравните грижи обединява техните базови знания и умения по грижи и ги акцентира от позицията на ръководните здравни кадри в системата.

Студентите в своето практическо обучение развиват умения за управление на грижите – планирането им, планирането на необходимите човешки и материални ресурси за оказване на грижи, организиране и контролиране на процеса на обгрижване, оценяване качеството на здравните грижи и на дейността на персонала, извършващ грижите. За да се развият умения за тези управленски функции, студентите работят активно в периода на обучението си.

Практическото обучение на студентите бакалаври приключва с преддипломен стаж по управление на здравните грижи. Той има продължителност 125 часа и за студентите бакалаври от ФОЗ – София, се провежда в пет лечебни заведения в столицата, които са определени със заповед на МЗ. Това са УМБАЛ "Александровска", УМБАЛ "Света Анна", МБАЛСМ "Н. Пирогов", ВМА, МИ –

МВР – болница. Целта на този управленски стаж е стажантите да придобият практически управленски умения в реални условия, изпълнявайки организационни, комуникативни и контролни задачи.

Стажът се провежда от обучени наставници – старши медицински сестри на отделения и клиници с бакалавърска степен по управление на здравни грижи и професионален опит. Всеки стажант работи съвместно със своя наставник три седмици, през което време извършва управленски дейности и се запознава с отговорностите на оперативния ръководител. Стажантите усвояват професионални умения и навици, както и значими за един ръководител личностни качества. По време на стажа студентите съвместно с наставника си решават различни проблеми, свързани с планирането и контрола на хигиената, храненето, консумативите, осигуряването и оценяването на качеството на грижите, подобряване организацията на работата на медицинските сестри и санитарите, поддържане на оптимален психоклимат на работното място, използване на стимули за мотивация и разработване на планове за подбор и развитие на кадрите.

Преддипломният стаж по управление на здравните грижи преминава под прякото ръководство на наставника и методичното ръководство на преподавателя по основната дисциплина.

Този стаж приключва с практически държавен изпит, провеждан на място в учебната база от комисия в състав хабилитирано лице, асистент, главната медицинска сестра на лечебното заведение и наставник. Стажантът подготвя и представя писмена разработка с практическо приложение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обучението на студентите по управление на здравните грижи е с широк спектър относно специалности и работни места, но управленската култура, знания и умения на ръководителя на здравни грижи са основната предпоставка за неговата бърза и адекватна реализация в системата на здравеопазването.

Реализацията на новозавършилите ръководни здравни кадри е широка – в различни държавни и частни болници, клинич-

ни и рентгенови лаборатории, рехабилитационни центрове, диспансери, университетски и ведомствени болници, отдели на здравноосигурителната каса, общини, РЦЗ, ръководят зъботехнически лаборатории, създадоха и управляват първите хосписи в страната. Те са хората, чиято теоретична и практическа подготовка се оказва актуална и значима в условията на здравна реформа и въвеждането на нова здравноосигурителна система в България.

Добрите резултати могат да се задълбочат, като се осигурят от медицинските университети възможности на преподавателите за обмен на идеи и информация чрез провеждане на научно-практически конференции, закупуване и абонамент за издания по специалността и възможности за участие в научни форуми и краткосрочни специализации в чужбина.

Библиография

1. Александрова, М., С. Младенова, Г. Чанева и И. Стамболова. Подготовка, създаване и разкриване на структура за обучение на висши ръководни кадри и преподаватели. – МП – Сестринско дело, **33**, 2001, № 4.
2. Воденичаров, Ц., Зл. Глутникова и Л. Гатева. Иновации в медицинското образование. С., 1997.
3. Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността "Управление на здравните грижи" за образователно-квалификационните степени "МАГИСТЪР" и "БАКАЛАВЪР" от професионално направление "Обществено здраве". – ДВ, бр.70/29 август 2006 г.
4. Стамболова, И. Проблеми на практическото обучение в бакалавърската програма по управление на здравните грижи. Сборник Доклади от Юбилейна научна конференция. Плевен, 2006, с. 299-302.
5. Стамболова, И. и Г. Чанева. Организация и провеждане на преддипломнен стаж по управление на здравните грижи във ФОЗ, МУ – София. – *Trakia Journal of Sciences*, 2008, № 2, 40-44.
6. Сълева, М., Г. Грънчарова и А. Велкова. Обучението в бакалавърската програма по управление на здравните грижи и неговата роля за професионалната реализация на дипломираните бакалаври. Сборник Доклади от Юбилейна научна конференция, Плевен, 2006, с. 294-298.

✉ Адрес за кореспонденция:

И. Стамболова
Факултет по обществено здраве
Медицински университет
ул. „Бяло море“ № 8
1527 София
email: st_vania@abv.bg